

Київське вище професійне училище
технологій та дизайну одягу

Використання інтерактивних методів навчання

Методичні рекомендації

Підготувала:
викладач
Плюшко Г. Г.

Київ 2012

Зміст

Вступ	2
Розділ I. Дидактичні основи інтерактивного навчання	4
1.1. Поняття про інтерактивні методи навчання	4
1.1.1. Інтерактивне навчання як організаційна форма навчання	5
1.1.2. Принципи інтерактивної роботи	6
1.1.3. Коротка характеристика інтерактивних методів навчання	8
1.2. Аналіз практичного досвіду використання ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ	11
1.2.1. Вивчення нового матеріалу на уроках теоретичного навчання інтерактивними методами	11
1.2.2. Застосування інтерактивних методів навчання під час вирішення завдань	12
1.2.3. Інтерактивний підхід до проведення тематичних заліків	13
1.2.4. Інтерактивні комп'ютерні ігрові програми	15
1.2.5. Вплив мережі Інтернет на навчання	15
Розділ II Методика використання інтерактивних методів навчання	17
2.1 Рекомендації до підготовки й проведення уроків в інтерактивному режимі	17
2.2. Дослідження ефективності використання інтерактивного навчання	19
Висновки	21
Література	23

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку освіти в Україні домінуючим в організації навчально-виховного процесу має бути проведення переорієнтації стратегії навчання й виховання на обдарованість, можливості та інтереси учнів. При цьому першочергового значення набуває проблема вдосконалювання методики розвитку особистості учнів методами різних наук, у тому числі педагогіки професійно-теоретичної підготовки.

Відомо, що традиційна система навчання, орієнтована на навчальний предмет, а не на особистість учня, на репродуктивний характер діяльності, вербальні методи, авторитарний стиль навчання, тверду регламентацію навчального процесу, перевага уроку (насамперед комбінованого) як основної (частіше єдиної) форми організації навчання наочно демонструє свою неможливість виконати завдання, які повстають перед сучасною освітою. Тому настав час для оновлення методики проведення уроків професійно-теоретичної підготовки в закладах професійної освіти. В організації й реалізації навчання повинен послідовно використовуватись підхід, орієнтований на розвиток пізнавальних і творчих здібностей учнів.

Таким чином розвиток методик проведення уроків теоретичного навчання має забезпечити наступні напрямки:

- гуманізацію, що реалізується через розкриття гуманітарного змісту предмету;
- демократизацію як переорієнтацію навчання на формування особистості, дотримання принципів "рівних можливостей", співробітництва, відкритості;
- врахування диференціації по профілях і рівнях розвитку особистості як способу досягнення індивідуалізації навчання;
- інтеграції попередньо отриманих знань та навиків в комплекс професійних знань.

Для вирішення цих проблем необхідна розробка науково обґрунтованої комплексної програми взаємодії викладача й учня в навчальному процесі, котра висуває нові вимоги до організації учбово-пізнавальної діяльності учнів.

За останні роки пошук нових методів навчання, підвищення їхньої результативності призвели до появи нового терміну — *інтерактивне навчання*. Цей термін запозичений з робіт Г. Блумберга, Дж. Міда, Р. Сірса, які вважали, що взаємодія в процесі "навчання-пізнання" відбувається як безперервний діалог між педагогом і студентом (учнем), у процесі якого вони спостерігають, осмислюють наміри один одного й реагують на них.

У запропонованій до розгляду роботі проаналізована можливість застосування інтерактивного підходу при проведенні уроків теоретичного

навчання в сучасній професійно-технічній освіті. На конкретному прикладі показано, що інтерактивні методи навчання розвивають в учнів навички самостійної продуктивної роботи та діяльності в складі колективу; втягують учнів у спілкування та взаємодію; створюють сприятливу емоційну атмосферу на заняттях; формують навички самопідготовки; сприяють гармонійному розвитку особистих якостей; дають можливість поглиблення й кращого розуміння учнями виробничих процесів при використанні сучасних комп'ютерних технологій навчання.

Розглянуті методи проведення уроків теоретичного навчання спрямовані на вдосконалювання педагогічної майстерності викладачів навчальних закладів професійно-технічної освіти, а також знань й умінь учнів.

РОЗДІЛ І. ДИДАКТИЧНІ ОСНОВИ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ

1.1. Поняття про інтерактивні методи навчання

Слово "інтерактив" прийшло до нас із англійського слова "interact". "inter"-це взаємний, "act" - діяти. Інтерактивний - означає здатність взаємодіяти або перебувати в режимі взаємодії, бесіди, діалогу із чим-небудь, наприклад, комп'ютером або ким-небудь (людиною). Отже, інтерактивними називаються спеціальні засоби й механізми, які забезпечують безперервну діалогову взаємодію.

Термін "інтерактивне навчання" означає певний порядок інформаційної взаємодії між суб'єктом навчального процесу й навчальним середовищем. Розрізняють кілька порядків інформаційної взаємодії: коли інформаційні потоки діють усередині учня, а потім переносяться в навчальне середовище (визначається самостійна навчальна діяльність учнів); екстрактивний, коли інформаційні потоки спрямовані від навчального середовища до учня (навчальна лекція); **інтерактивний**, коли між учнем і навчальним середовищем налагоджується діалог (учень реагує на вплив навчального середовища, котре, у свою чергу, реагує на дії учня).

Інтерактивними називаються спеціальні засоби й механізми, які забезпечують безперервні діалогові взаємодії між людьми.

Інтерактивне навчання — це навчання, занурене в спілкування, діалогове навчання. Його класифікаційні параметри такі:

- за рівнем застосування - загальнопедагогічне;
- по філософських основах - діалектичне;
- за концепцією засвоєння - асоціативно-рефлекторне;
- по орієнтації на особистісні структури – інформаційне та операційне;
- по характеру змісту - загальноосвітнє;
- по типу керування - "репетитор" та система малих груп;
- по організаційних формах - альтернативне класно-визначеному;
- по підходу до учня - співробітництво;
- по переважному методу - діалогове, пояснювально-ілюстративне;
- по напрямку модернізації - альтернативне;
- по категорії навчання - масове.

1.1.1. Інтерактивне навчання як організаційна форма навчання

Форма навчального процесу характеризується сукупністю способів, якими забезпечуються передача й засвоєння соціально-культурного досвіду, формується здатність до його збагачення.

Поняття "організаційні форми навчання" за своїм значенням є більш вузьким і по змісту означає варіанти педагогічного спілкування між тим, хто вчить, і тим, хто вчиться, у навчально-виховному процесі.

Педагогічне спілкування може здійснюватися безпосередньо й опосередковано, при цьому найбільш застосовуваним безпосереднім спілкуванням є парна форма організації навчання (викладач-учень, учень-учень, учень-інтелектуальний технічний засіб).

Переваги такої форми навчання є незначними, коли в класі більше 30 учнів. Тому при проведенні уроків теоретичного навчання застосовується переважно групова форма навчання, що ділиться на фронтальну й бригадну. Спілкування кожного з кожним і по черзі в парах змінного складу або в динамічних парах являє собою колективну форму організації навчальних занять (схема на мал. 1).

Інтерактивні методи навчання входять до складу колективного й групового навчання учнів. Викладач виступає в ролі організатора процесу навчання, лідера групи. Такий підхід до навчання використовувався в перші десятиліття ХХ століття й був розповсюдженим у педагогіці та практиці професійно-технічної освіти в 20-і роки. В той час застосовувалися лабораторно-бригадні і проектні методи, робота в парах змінного складу, екскурсії. Але вже на початку 30-х років професійно-технічна освіта перетворилася в авторитарну, репродуктивно-орієнтовану, з певною стандартизацією й уніфікацією способів, форм і методів навчання.

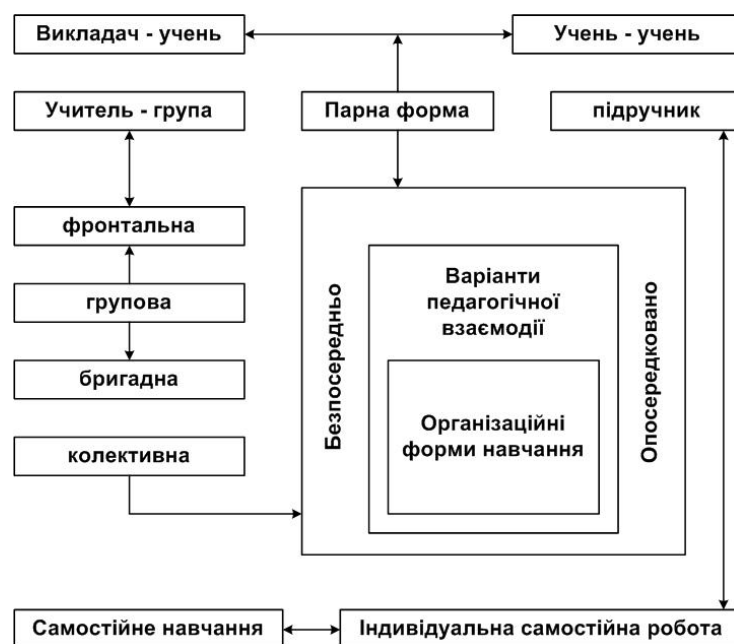

Рис. 1 Структурна схема організаційних форм

Подальшу розробку елементів інтерактивного навчання ми можемо знайти в роботах В.Сухомлинського, викладачів-новаторів 70-80-х років (Ш. Амонашвілі, В.Шаталова, Е.Ільїна, С.Лисенкова й ін.), теоретиків розвиваючого навчання.

У Західній Європі й США групові форми навчальної діяльності учнів активно розвивалися й удосконалювалися.

Так, Дж.Брюннер вважає взаємодію основною частиною активного навчання. На його думку там, де необхідні загальні дії є необхідною взаємодія, щоб досягти поставлених групових цілей і відбувається процес залучення індивіда в навчання, формування колективності, яка необхідно для групи [20].

Концепції А.Маслоу й Дж.Брюннера лежать в основі загального кооперативного навчання, що базується на групових формах організації навчальної діяльності учнів, популярних сьогодні в США. Дослідження, проведені Національним тренінг-центром (США, штат Меріленд) в 1980-х рр., показують, що інтерактивне навчання забезпечує різке підвищення рівня засвоєння матеріалу. Результати цих досліджень відображені в схемі 2, котра отримала назву "Піраміда навчання" [20].

Таким чином, очевидно, що процес навчання вимагає напруженої розумової діяльності учня і його власної активної участі в цьому процесі. Пояснення й демонстрації самі по собі ніколи не дадуть дійсно стійких знань. Цього можна досягти тільки шляхом активного (інтерактивного) навчання.

1.1.2. Принципи інтерактивної роботи

Призначення інтерактивного навчання полягає в тому, щоб, по-перше, передати знання; по-друге, усвідомити цінність інших людей. Завдання інтерактивного навчання:

- вирішення навчальних поведінкових завдань;
- розвиток комунікативних умінь і навичок;
- встановлення емоційного контакту між учнями;
- навчання роботи в команді;
- зняття нервового навантаження учнів;
- надання можливості змінювати форми діяльності учнів.

Зміст роботи не тільки отримання знань, а й набуття практично ефективного способу мислення.

Ціль - діалог не заради взаємодії учнів, але й їх взаємодія заради виявлення й реалізації їхніх індивідуальних можливостей і потреб. Для цього необхідно керуватися відповідними принципами:

1. Принципи індивідуалізації програм, темпу, шляхів (це можливо коли учень взаємодіє з різними партнерами).
2. Принцип взаємодії всіх з усіма.
3. Принцип зведення (об'єднання) груп.
4. Принцип самоврядування (учні залучені в планування, організацію, керування навчальним процесом).

Рис. 2. Піраміда навчання

Таблиця 1. Принципи інтерактивної роботи

одночасна взаємодія	всі учні працюють в один і той же час
однакова участь	всі учні працюють в один і той же час
позитивна взаємодія	група виконує завдання за умови успішної роботи кожного учня
індивідуальна відповідальність	при роботі в групі кожен має своє завдання

Таким чином, інтерактивне навчання - це специфічна форма організації навчальної діяльності, одна з цілей якої - забезпечення комфортних умов, при яких кожен учень усвідомлював би свої успіхи, інтелектуальні здібності, продуктивність навчання, виключення домінування однієї думки над іншими. Особливо ефективним воно є в тих сферах, при рішенні таких завдань, де не існує готових методів діяльності. Шляхи інтеграції інтерактивних методів у навчальний процес практично не обмежені.

1.1.3. Коротка характеристика інтерактивних методів навчання

Останнім часом у методичній літературі приводиться опис великої кількості методів інтерактивної роботи. Їх можна розділити на чотири основні групи.

1. **Кооперативна навчальна діяльність** — це модель організації навчання в малих групах учнів, об'єднаних загальною навчальною метою. До них можна віднести:

- робота в парах ("віч-на-віч", "один - удвох - всі разом");
- змінні трійки;
- два - чотири - всі разом (експертні групи);
- перехресні групи;
- карусель;
- акваріум;
- проектна робота.

2. **Фронтальна робота** — це інтерактивні методи, у яких передбачається робота всієї групи:

- коло знань;
- мікрофон (інтерв'ювання);
- мозковий штурм;
- навчаючи - учуся;
- пилка;
- кейс-метод;
- дерево рішень.

3. **Дискусійне навчання** — це широке публічне обговорення деякого спірного питання:

- піраміда;
- самоанське коло;
- шумова група;
- дискусія у формі ток-шоу;
- дебати;
- нескінченний ланцюжок.

4. **Ігрове навчання** — це побудова навчального процесу шляхом залучення учня в гру:

- рольова група;
- спрощене судове засідання;

- гра-подорож;
- рольові ігри (драматизація, розігрування сценки);
- імітації.

Дамо коротку характеристику перерахованим вище інтерактивним методам роботи.

Експертні групи. Учні в групі розраховуються на "1", "2", "3", "4" або "А", "Б", "В", "Г" тощо. Кожному члену групи дається для виконання своя частина завдання. Учні з різних груп, які мають однакову частину завдання (і, відповідно, однаковий номер або букву), збираються в окремі групи для виконання завдання, обміну думками й ідеями, досягнення консенсусу за результатами спільної роботи. При необхідності експертним групам даються інформаційні, довідкові та інші матеріали. Виконавши завдання, учні повертаються у свої первинні групи, щоб поділитися результатами своєї роботи, обговорити інформацію, повідомляючи те, чому вони навчилися в експертних групах.

Інформаційний пропуск (іноді називають "**пилка**"). Створюється ситуація спілкування, коли учасники володіють різною інформацією. При використанні цього методу текст ділиться на кілька частин (по кількості учнів у групі) або використовується кілька текстів по одній темі. Ці частини роздають кожному учневі в групі для читання. Потім вони спілкуються один з одним, щоб довідатися зміст кожної частини або різні точки зору на одну тему.

Мозкова атака. Учням пропонується проблема, а вони пропонують різні ідеї для її рішення без втручання викладача.

Шумова група. Групи учнів проводять коротке обговорення для продукування ідей, пошуку відповіді на специфічні питання.

Вивчення випадків (кейс-метод). Метод, що набув особливу популярність останнім часом. Учням пропонується опис реальної ситуації (вербально або дається текст). Вивчаючи запропонований випадок, учні аналізують причини успіху або невдачі описаних дій.

Перехресні групи. Учні працюють у групах над виконанням певного завдання, потім по два учня з кожної групи переходять в інші групи й обмінюються результатами своєї роботи. Цей процес може тривати, поки кожна пара не повернеться у свою первинну групу. Можна задовольнитися тільки одним переходом навчальних пар.

Проектна робота. Завданням є розробка відповідної моделі, процедури, схеми й т.п., під час виконання якого учні здобувають корисні дослідницькі навички. Проекти можуть бути довгостроковими, на виконання яких виділяється кілька уроків, і короткочасними, які можна розробити протягом одного уроку або навіть якої-небудь його частини. Підготовка, виконання й презентація проекту займають значно більше часу, ніж виконання традиційних завдань. Але не вся

проектна робота має виконуватися на уроці. Учні можуть продовжувати працювати над ним вдома, особливо, якщо в групі чітко розподілені завдання між учасниками.

Піраміда (снігова куля). Група ділиться на пари, які виконують певне завдання. Через якийсь час пари поєднуються й продовжують обговорення. Цей процес триває, поки всі учні групи не об'єднуються в одну групу.

Самоанське коло. Оголошується тема обговорення й три-чотири існуючої точки зору до неї. Кожен учень вибирає певну точку зору. Посередині класу ставиться 3-4 стільці залежно від кількості точок зору. Учні стають за стільцями по колу. Три-чотири учні сідають на стільці. Висловлюють свою точку зору з відповідним обґрунтуванням, потім повертаються на свої місця, а на стільці сідають наступні 3-4 учні. Обговорення триває, поки всі бажаючі (або всі учні групи) не висловлять свої думки по темі.

Інтерв'ювання. Учень пропонується в групах підготувати 1-2 питання для проведення усного опитування по певній темі. Питання записуються на дошці, на рейтинговій основі визначаються найбільш вдалі. По одному представнику з кожної групи виходять за межі кабінету для проведення опитування працівників і відвідувачів навчального закладу, громадян на вулиці за певний проміжок часу. Після повернення учні повідомляють у групах про результати своєї роботи. Інший варіант - кожен учень проводить опитування як домашнє завдання, що потім використовується в навчальному процесі на уроках.

Рольова група. З метою активізації учнів під час вивчення матеріалу їм пропонується комунікативне завдання, для виконання якого учні одержують відповідні соціальні ролі й повинні поводитися відповідно зі своєю роллю й певною ситуацією.

Коло знань. Учні в групі по черзі (по колу) виконують коротке завдання за певний проміжок часу. Наприклад, перелічити певні явища, привести ознаки явища, суб'єкта, об'єкта й т.д. Потім результати зачитують в голос, обмінюються своїми записами з іншою групою, обговорюють їх.

1.2. Аналіз практичного досвіду використання інтерактивних методів

1.2.1. Вивчення нового матеріалу на уроках теоретичного навчання інтерактивними методами

При вивченні нового матеріалу викладачами часто використовується описаний вище метод "мозкової атаки". Щоб учні активно й усвідомлено включалися в навчальний процес необхідно здійснювати мотивацію навчальної діяльності. Як відомо, "мозкова атака" - це метод вирішення завдань за дуже короткий час. Сутність методу - висунання найбільшої кількості ідей, обговорення їх і селекція. Основне правило - відмова від усякої критики й оцінки ідей, усунення цих стримуючих моментів створює умови для того, щоб одна ідея стимулювала іншу, тобто "перша ідея - краща".

Пропонується дотримуватися таких правил при використанні цього методу.

Правила проведення мозкової атаки

1. "Атака" проводиться в групах по 7-8 чоловік.
2. Перед початком "атаки" групу інструктують.
3. У кожній групі вибирають координатора, що направляє пошук ідей.
4. Вибирають секретаря, що записує висунуті ідеї.
5. Проводиться первинне обговорення й уточнення умов завдання.
6. Проводиться перший етап "атаки" тривалістю 10-20 хвилин.
7. Після невеликої перерви починається другий етап, у ході якого всі ідеї розглядаються критично, але в кожній ідеї необхідно побачити щось корисне, раціональне.
8. Після невеликої перерви група вибирає 2-3 найцікавіші рішення та обирає спікера, що доповідає перед класом і викладачу.

На всіх цих етапах викладач відіграє роль консультанта.

Досвід застосування цього методу свідчить, що існують типові помилки, які допускають викладачі при проведенні мозкової атаки. До них можна віднести:

- регулярне втручання в роботу групи на етапах;
- під час обговорення рішення викладач вимагає контрольної відповіді або жорстко критикує пропозиції учнів;
- невдало підібрана тема для розробки, наприклад, така, що вимагає спеціальних поглиблених знань.

Досвід показує, що, безумовно, робота учнів з комп'ютером є одним з потужних факторів, що активізують творчу діяльність учнів на уроці, але й тут викладач зіштовхується з деякими труднощами, перебороти які можна дотримуючись вироблених рекомендацій:

- перед роботою з комп'ютером учні повинні чітко усвідомити мету й завдання, поставлені перед ними (їх потрібно записати на дошці);
- проводити інструктаж з використання комп'ютерних навчальних програм (це може зробити учень, що заздалегідь ознайомлений з роботою програми);
- кожен учень повинен одержати індивідуальне диференційоване завдання;
- мікрогрупи варто формувати, з огляду на вміння учнів працювати з комп'ютером;
- по закінченні роботи необхідно проводити обговорення отриманих результатів на якісному й кількісному рівнях, зробити висновки;
- викладачу необхідно самому добре володіти комп'ютером і знати роботу використовуваної програми;
- підготовка комп'ютерного уроку вимагає більше часу й зусиль, ніж звичайний урок;
- планувати етапи й передбачувані результати роботи необхідно ретельно й з урахуванням рівня знань учнів.

1.2.2. Застосування інтерактивних методів навчання під час вирішення завдань

Специфіка процесу засвоєння знань визначає можливість застосування інтерактивних методів навчання під час вивчення нового матеріалу, повторення й закріплення знань, їхнього узагальнення й систематизації.

Необхідним компонентом учбово-пізнавальної діяльності на уроках теоретичного навчання є виконання практичних завдань. Залучення учнів до активної діяльності в цьому процесі є важливим етапом у роботі викладача. Підходів по організації групової діяльності учнів за рішенням фізичних завдань можна виділити небагато. Перший може базуватися на обліку видів завдань теоретичного навчання. Серед них виділяють п'ять: кількісні, якісні, графічні, експериментальні, дослідницькі або творчі. У зв'язку із цим розподілом пропонується учнів у групі розбити на п'ять груп, кожна з яких буде вирішувати певний тип завдань по темі й рекламувати його на презентації.

Результатом виступу всіх членів груп буде ознайомлення учнів класу з основними видами завдань по темі. Недоліком такого підходу є те, що учасники створених малих груп активно навчаються вирішувати завдання тільки певного

виду. Інші ж типи завдань сприймаються пасивно під час ознайомлення з їх вирішенням на презентації.

Більш ефективним можна вважати другий підхід, відповідно до якого кожній з малих груп, на які розбивається група, пропонують вирішити 5 завдань різного виду: одну кількісну, одну якісну, одну експериментальну, одну графічну й одну дослідницьку. При цьому їх підбір може бути таким, щоб відповідати рівню пізнавальних можливостей учнів у групах. Це створює умови для того, щоб відчути свої можливості й взяти активну участь у колективній роботі, підвищує соціальний статус кожного учня.

На проведення таких уроків доцільно запланувати по дві години. Розподіл завдань по рівнях викладач може зробити з урахуванням індивідуальних можливостей учнів усього класу.

Сценарій уроку із застосуванням інтерактивних методів навчання теж припускає два можливих варіанти. Відповідно до першого, учням можна запропонувати вирішити всі завдання, а потім презентувати їх перед класом. Презентація може бути спланована таким чином, що на початку по черзі будуть розглядатися тільки якісні завдання, які розібрали всі в колективі; потім графічні, потім експериментальні й т.д.

Другий підхід до організації роботи учнів у групах може бути таким: *вирішення якісних завдань у всіх групах та їх презентації; вирішення кількісних завдань у всіх групах та їх презентації і т.д.*

Перевага другого підходу полягає в тому, що він припускає, по-перше, зміну діяльності учнів, котрий є фактором активізації, і, по-друге, регламентацію часу, що є показником планомірності процесу. При такій формі організації навчального процесу:

- ускладнюється діяльність викладача як керівника процесу й координатора дій учнів у групах;
- урізноманітнюється й активізується діяльність учнів;
- виникають певні труднощі в оцінюванні участі учнів при виконанні завдань і визначенні їх результативності;
- розвиваються організаторські й комунікативні вміння учасників.

1.2.3. Інтерактивний підхід до проведення тематичних заліків

В умовах переходу на 12-бальну систему обов'язковим елементом контролю знань є тематичне оцінювання. Одна з форм тематичного опитування - заліки. Переваги тематичних залікових робіт перед іншими формами залікового контролю полягають в розкритті можливостей для:

- визначення рівня навчальних досягнень;

- визначення повноти сприйняття нового матеріалу;
- визначення глибини засвоєння знань;
- визначення практичних умінь;
- визначення вміння вирішення завдань.

Залік пропонується проводити протягом двох уроків у три етапи: підготовче, усне опитування й практична робота. Зупинимось далі на проведенні кожного етапу.

Перший етап - підготовчий

Підготовка до заліку починається з перших уроків вивчення нової теми. Викладач повідомляє групі питання до заліку, щоб дати можливість учням належним чином підготуватися до опитування. Група розбивається на підгрупи до п'яток учнів, серед яких викладач вибирає "наставника". Бажано, щоб це був учень, що добре знає предмет, може добре пояснити те або інше питання й чітко висловити свою думку. Ціль "наставника" - пояснювати та допомагати більш слабким учням у вирішенні того або іншого питання. Участь інших членів бригади в спілкуванні проявляється у формі питань до "наставника", відповідей на ці питання.

Другий етап - усне опитування

Він відбувається на першому заліковому уроці й має наступну форму. Першу половину уроку "наставник" працює зі своєю бригадою, але тепер його ціль - стежити за тим, як відбувається спілкування членів бригади, і тільки звертати увагу на те, як мислить й яким чином висловлює свою думку кожний член групи наприкінці спілкування. Він вказує кожному члену бригади на його помилки й на що варто звернути особливу увагу. Також у цій дискусії мають право брати участь й інші члени бригади. "Наставник" виставляє кожному учневі бал і заносить його в таблицю контролю № 1, що відразу здається викладачеві.

Другу половину уроку "наставник" опитує другу бригаду й виступає в ролі "контролера". Його ціль з'ясувати рівень засвоєння матеріалу, як чітко висловлюється думка, на якому рівні це відбувається. Наприкінці опитування "контролер" виставляє контрольний бал кожному члену бригади, що заноситься в таблицю контролю № 2. "Контролер" аргументує перед всією групою виставлені оцінки й після цього пропонує оцінку "наставникові" цієї бригади. На цьому другий етап кінчений.

Третій етап – практична робота

Цей етап проводиться на другому заліковому уроці. Викладач пропонує учням виконати певну практичну роботу, перевірку якої здійснює "наставник". Викладач у свою чергу перевіряє роботу "наставників". Оцінка за залік

виставляється з урахуванням контрольного бала № 2 й оцінки за практичну роботу.

Досвід апробації заліків по такій системі показує, що їхнє застосування сприяє прагненню учнів досягти високих результатів, а участь у рольовій грі створює умови для розвитку комунікативних умінь і навичок.

У зв'язку з переходом на 12-бальну систему оцінювання учнів такий вид перевірки є найбільш ефективним, тому що охоплює перевірку всього матеріалу, узагальнює й систематизує знання учнів по темі.

1.2.4. Інтерактивні комп'ютерні ігрові програми

Мультимедійні можливості сучасної інформаційної техніки надзвичайно привабливі в навчальному процесі як чисто інтерактивний метод навчання. Перспективи їхнього подальшого поширення й удосконалення стимулюють пошуки їх нових застосувань у сучасному викладанні конкретних предметів. Серед основних, майже традиційних напрямків застосування інформаційної техніки при проведенні уроків теоретичного навчання можна виділити:

- учбово-інформаційні програми, електронні підручники;
- програми-тренажери рішення завдань;
- програми тестового контролю знань;
- програми моделювання виробів і технологічних процесів їх виготовлення, особливо тих, які не можуть бути реалізовані в натуральному вигляді у зв'язку з небезпекою, унікальністю устаткування, вимагають особливих умов виробництва.

Відомо, що комп'ютерні ігрові програми створюють в учнів позитивну спрямованість на навчальний процес, хоча варто пам'ятати, що гра не може замінити цілеспрямовану навчальну працю. У припустимих дозах ігровий компонент може бути корисним, наприклад, для активізації учнів, створення атмосфери здорової конкуренції; для експрес-контролю знань, закріплення й узагальнення матеріалу певних розділів; організації інтелектуальних змагань під час позакласних заходів, предметних олімпіад і т.д.

1.2.5. Вплив мережі Інтернет на навчання

Глобальна комп'ютерна мережа Інтернет створила нові можливості, яких не було при застосуванні ізольованих комп'ютерів. Спостерігається її вплив на найрізноманітніші елементи системи навчання - від підручників й експерименту до створення й структури навчального предмета й діяльності викладача.

Насамперед мережа змінила навчальний текст. В учня з'явилася можливість вносити зміни безпосередньо в отриманий матеріал, тому навчальний текст став одночасно робочим зошитом. Підручник же, перетворившись в "мультимедійний

конструктор", дав можливість викладачу або учневі ілюструвати текст. Інакше кажучи, підручник став не тільки діалоговим (інтерактивним), але й динамічним.

Світова мережа відкриває нові можливості й для віртуальних екскурсій. Багато наукових музеїв створюють вузли для віддалених відвідувачів з відеоекспозиціями й цілими освітніми програмами.

Інформаційні ресурси світової мережі починають виконувати освітні функції. Це підсилює педагогічну функцію спеціально створених для цього систем освіти. Аналіз сучасних тенденцій розвитку освітніх матеріалів показує, що Інтернет починає поєднувати всі існуючі освітні системи в єдине освітнє середовище.

Світова мережа, ставши сполучною ланкою між навчальними закладами, дослідницькими центрами, бібліотеками, музеями дає можливість викладачам та учням одержувати цінні освітні матеріали. Одночасно цей зв'язок допомагає вузам і дослідницьким центрам зрозуміти потреби профтехосвіти та школи.

Споживання інформації стає по суті діалоговим, у такий спосіб з'являється можливість індивідуально будувати навчальний процес, орієнтуючись на конкретного учня. Динамічний навчальний предмет відповідає стратегічному завданню створення унікальної освіти для кожного.

РОЗДІЛ II. МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННІ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ

2.1. Рекомендації до підготовки й проведення уроків в інтерактивному режимі

Я.Голант ще в 60-х роках ХХ століття ділив типи й методи навчання на активні й пасивні залежно від участі учнів у навчальній діяльності.

Пасивний (репродуктивний) тип навчання

Учень виступає об'єктом навчання, повинен засвоїти й відтворити матеріал, переданий йому вчителем, текстом підручника - тобто джерелом правильних знань. До відповідних методів навчання відносяться методи, при яких учні тільки слухають і дивляться (лекцію-монолог, читання, пояснення, демонстрація й опитування учнів). Учні, як правило, не спілкуються один з одним і не виконують творчих завдань.

Активне навчання

Такий тип навчання припускає застосування методів, які стимулюють пізнавальну активність і самостійність учнів. Учень виступає "суб'єктом" навчання, виконує творчі завдання, вступає в діалог із викладачем. Основні методи: самостійні роботи, проблемні й творчі завдання (часто домашні), питання від учня викладачеві й навпаки, які розвивають творче мислення. До цієї класифікації ми додамо інтерактивне навчання як певний вид активного, котрий має свої закономірності й особливості.

Сильні й слабкі аспекти пасивного й інтерактивного навчання можна представити у вигляді таблиці 2, що допоможе викладачу вибрати тип навчання залежно від завдань та умов роботи.

Таблиця 2. Аспекти навчання

Критерії порівняння	пасивне навчання	інтерактивне навчання
1. Обсяг інформації	за короткий проміжок часу можна засвоїти великий обсяг інформації	невеликий обсяг інформації вимагає значного часу
2. Глибина вивчення змісту інформації	як правило, орієнтована на рівень знань і розуміння	учні засвоюють рівні пізнання (знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінка)
3. Відсоток засвоєння інформації	як правило, не високий	як правило, високий
4. Контроль над процесом навчання	учитель добре контролює обсяг і глибину вивчення, час і хід навчання.	викладач має незначний контроль над обсягом і глибиною вивчення, часом і

	Результати роботи учнів передбачувані	ходом навчання; результати навчання менш передбачувані
5. Роль особистості педагога	особисті якості викладача залишаються в тіні, він виступає як "джерело" знань	викладач краще розкривається перед учнями, виступає як лідер, організатор
6. Роль учнів	пасивна	активна
7. Джерело мотивації навчання	зовнішнє (оцінки, педагог, батьки, суспільство)	внутрішнє (інтерес самого учня)

Для того щоб перебороти складності застосування інтерактивних методів і перетворити їх слабкі сторони в сильні, рекомендується дотримуватися наступних правил організації інтерактивної роботи:

Правило 1. У роботу повинні бути залучені тією чи іншою мірою всі учасники.

Правило 2. Піклуватися про психологічну підготовку учасників. Корисні: різне й постійне заохочення учнів за активну участь у роботі, надання можливості для самоорганізації учнів.

Правило 3. Учасників в групі інтерактивного навчання має бути небагато. Продуктивна робота в малій групі. Кожний має бути почутий.

Правило 4. Підготувати приміщення до роботи. Учасники повинні мати можливість легко пересаджуватися для роботи в більших і малих групах. Необхідно заздалегідь готувати матеріал для творчої роботи.

Правило 5. На уроці необхідно дотримуватися процедури й регламенту, проявляти терпимість до будь-якої точки зору, поважати право кожного на свободу слова, поважати його особистість.

Правило 6. Уважно ставитися до учнів при формуванні груп.

Правило 7. На одному уроці можна використовувати 1-2 інтерактивних прийоми роботи.

Правило 8. При підготовці питань для учнів викладач має ретельно продумувати можливі варіанти відповідей і тому заздалегідь виробляти можливі критерії оцінок різних відповідей та оцінки ефективності уроку загалом.

2.2. Дослідження ефективності використання інтерактивного навчання

Для оцінювання рівня володіння методами інтерактивного навчання та психологічного стану готовності до застосування інтерактивних методів пропонується проведення періодичного анкетування серед викладацького складу училища.

Анкета для опитування викладачів:

1. Чи знайомі ви з основними інтерактивними методами?
2. Чи згодні ви із твердженням, що інтерактивний підхід доцільно використати тільки при проведенні повторно-узагальнюючих уроків?
3. Чи може застосування інтерактивних методів значно поліпшити навчально-виховний процес?
4. Вам пропонують провести відкритий урок типу "Диспут", "Круглий стіл". Чи докладете ви зусиль, щоб не проводити його в такій формі?
5. Чи використовуєте ви інтерактивні методи при вивченні нового матеріалу?
6. Чи боїтеся ви конфліктних ситуацій, які виникають під час обговорення проблемних ситуацій?
7. Якби вам довелося знову навчатися, якими методами - пасивними або активними, ви хотіли б опанувати знання?
8. Чи бажаєте ви опанувати педагогічними прийомами інтерактивного навчання, щоб удосконалювати свій методичний рівень?

Відповіді пропонується давати у формі "Так", "Переважно так", "Іноді", "Переважно ні", "Ні".

На основі аналізу отриманих результатів анкетування з урахуванням показників успішності підопічних груп можна встановити прості та аналітичні залежності між характеристиками рівня психологічної готовності викладачів, їх професійної компетентності, обізнаності в інтерактивних методах навчання та успішністю учбових груп, а також:

- відсотковий розподіл викладачів, котрі мають поняття про інтерактивні методи навчання й володіють практичними навиками їх використання;
- відсотковий розподіл викладачів, котрі недостатньо володіють методикою проведення уроків в інтерактивному режимі;
- відсотковий розподіл викладачів, котрі під час організації навчального процесу не віддають переваги інтерактивним методам.

Як свідчить практика роботи викладачів, які використовують інтерактивний підхід, таке навчання дає позитивні результати в розвитку комунікативних умінь і творчих здібностей учнів.

ВИСНОВКИ

Вище було показано, що для формування особистості учня необхідно застосовувати новітні досягнення педагогіки, психології, методики викладання теоретичного навчання. Використання інтерактивного підходу до навчання в сучасній професійно-технічній освіті є реалізацією застосування дієвого підходу до навчання, закладеного в концепції навчання.

Досвід роботи викладачів гімназій, коледжів, училищ, де викладачі можуть практично впроваджувати інтерактивні методи навчання, свідчить, що учні навчальних закладів цих категорій мають значний рівень знань й адаптовані до сучасних соціальних умов.

Інтерактивна навчальна діяльність сприяє розвитку в учнів:

- уміння працювати в колективі;
- ініціативи, незалежності, самодисципліни;
- уміння аналізувати результати своєї діяльності;
- уміння вчитися;
- стимулює в учнів когнітивні процеси;
- створюють позитивну емоційну атмосферу в роботі.

Роль викладача має бути більш гнучкою: він є провідником, постійно ведучи й підтримуючи учнів, але не домінує над ними; носієм інформації на тому етапі уроку, коли учням потрібні вихідні дані; консультантом, коли необхідні пояснення до завдань або виправлення помилок; організатором, коли необхідний перехід від одного етапу уроку до іншого.

Головним практичним досягненням роботи є не тільки розгляд дидактичних основ інтерактивного навчання, але й впровадження їх у навчальний процес на спеціальності «крavecь». Аналіз ефективності використання даної методики навчання показав, що робота в інтерактивному режимі дає підвищення якості знань учнів незалежно від шабля навчання спеціальності, а застосування нових інформаційних технологій якісно вдосконалює рівень освітнього процесу.

Також очевидно, що інтерактивний підхід до навчання ніяким чином не виключає використання в навчальному процесі інших методів і форм навчання, оскільки в інтерактивні доцільне їх поєднання.

Більш ніж 2400 років тому Конфуцій сказав:

Те, що я чую, я забуваю.

Те, що я бачу, я пам'ятаю.

Те, що я роблю, я розумію.

Ці прості твердження доводять необхідність використання активних методів навчання. Трохи змінивши слова великого китайського філософа, можна так сформулювати кредо інтерактивного навчання:

Те, що я чую — забуваю.

Те, що я бачу й чую — недовго пам'ятаю.

Те, що я чую, бачу й обговорюю — починаю розуміти.

Коли я чую, бачу, обговорюю й роблю — здобуваю знання й навички.

Коли я передаю знання іншим — стаю викладачем.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інтерактивні методи навчання: Досвід впровадження // За ред. В. Д. Шарко – Херсон: Олді Плюс, 2000. – 210 с. «Педагогіка і психологія», 2001, № 3-4.
2. Збірник наукових праць. Педагогічні науки. Випуск XXI. – Херсон: Айлант, 2001. – 260 с.
3. Нові технології навчання: Науково-методичний збірник. – К.: Науково-методичний центр вищої освіти. 2000 – Вип. 25. – 212 с.
4. Педагогічні науки. Збірник наукових праць. Випуск 15. Херсон: Айлант, 2000. – 228 с.
5. Волков Н. П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: «Академія», 2001. – 576 с.
6. «Педагогіка», 1996, №4.
7. Зверева Г. Групова навчальна робота. Учитель. – 2000. - №5. – С. 17 – 19.
8. Кнаржевський Ю. А. Аналіз уроку. – М.: Центр «Педагогический поиск», - 2000. С. 32 – 35.
9. Енциклопедія професійної освіти: В 3-х томах. / Під ред. С. Я. Батишева. – М.: АПО, 1999, т. 3. 488 с.